

PAMODAJ ŠTASTIA, LAVIČKA

Mal raz jeden vdovec dcéru a tá už často chodievala do susedov, či už na priadky, či s inakšou robotou, ako to už dievčatá chodievajú. Lebo u susedov mala dobrú kamarátku, tiež vdovicinu dcéru. Nič nedbala na to, čo ľudia hovorili o kamarátkinnej matke: že je ježibaba. K nej sa vždy pekne ukazovala, zaobchodila s ňou ako aj s vlastnou dcérou. Či napiekla postruhníkov, či už čo také mala v dome, vždy nadelila obom dievčatám rovnako. Naše dievča si ju veru pokladalo takmer za vlastnú matku.

Raz, ako tak prišla na priadky, sadli si obe dievčatá pod praslice a priadli. Ježibaba, akoby to ani nemyslela naozaj, mrkla bokom na dievčatá a riekla:

„Ej, či by vám to len pristalo, deti moje, v jednom dome bývať, vždy takto vovedne sedávať! Tak ste mi už teraz ako dve sestričky! A veď by si ty, susedka moja,“ hovorila ďalej, „mohla otcovi nadštrknúť, že by sa mu veru zišla v dome aj pomoc. Ach, a vám by bolo vedno tak dobre, že len no!“

Mladá susedka neriekla nič, ale v sebe si pomyslela, že by to veru nebolo zle. A keď prišla domov, vraví otcovi:

„Otec, veď by ste sa vy mohli oženiť. Veru by sa vám zišla pomoc a mne, sirote, mať. Pristala by som na dobrú macochu. Mohli by ste si vziať našu susedu, tá mi je vždy taká dobrá!“

„Ach, dievka moja,“ povedal otec, „o našej susede hovoria, že je striga. Nuž akáže by ti to bola macocha?“

„Len si ju vy vezmite, veru mi bude dobrá. Ľudia všeličo natárajú, aj čo nie je pravda.“

A pekne si otca zaobchodila, kým sa len so susedou neoženil.

Ale čo sa nestalo! Ešte sa svadba ani dobre neodbavila, už macocha začala pastorkyni krivdiť. A krivdila jej tak, že sa to nedá ani vypovedať. Do roboty ju popchla do každej a mozoliť jej dala od rána do večera. A k tomu ani najesť, ako by sa patrilo. Na jeden čriepok s psíkom jej dávala akési poplaky. Posúšiky jej pekávala z popola. A šaty len také odhodky, čo už jej dievka nemohla nosiť. Ej, ale zato, neboj sa, že by ukrivdila vlastnej dcéruške! Tá chodila vystrojená ako páva a masných postruhníkov alebo sladkých lakôt mávala vždy plné vrecká. A pritom nebola lepšia ako jej mať. Zavše prišla k pastorkyni a tam, kde ona mozolila, vyškierala sa jej taká vyparádená a sýta:

„Či vidíš, aké ja mám pekné šaty, a ty nič, iba handry! Či vidíš, aké ja jem dobré postruhníky, ale ti nedám – čuč tebe!“

Nebola by to veru čakala od dakedajšej dobrej kamarátky. Neborká pastorkyňa! Neraz sa už potom rozplakala, dobre že jej od žiaľu srdiečko nepuklo. Šla tam k jednej studničke a pri tej sa vynariekala.

Raz, ako plakala pri tej studničke, zazrel ju tam otec.

„Vidíš, dievka moja,“ preriekol k nej, „dobre som ti vravel, že ti to nebude dobrá macocha. Ale už je raz tak. Teraz už len trp, kým sa to všetko nepremení!“

„Ach, dobre ste povedali, otec môj! Veru som sa dočkala, čoho som sa nikdy nenazdala,“ vravela dcéra. „Ale si ja aj v tom pomôžem. Pôjdem radšej do sveta hľadať si dáku službu.“

„A veď keď tak myslíš, vyber sa,“ povie na to otec.

Vybrala sa teda. Poprosila macochu, aby ju vypravila z domu, ako sa svedčí. Tá sa na ňu rozkričala, že ako ju vypraviť, že čo ešte chce! Či nemá na sebe dobré šaty, či nemá ruky, aby si dačo vyrobila! I nedala jej nič, iba tie handry, čo mala dosiaľ. A potom jej ešte ušúlala dakoľko postruhníkov. Takto neborká odišla a šla, kade ju dve oči viedli.

Ako tak šla, prišla k lavičke na vode.

„Pamodaj šťastia, lavička!“ pozdravila sa pcestná.

„Pamodaj aj tebe, dievčička!“ zaľakovala jej lavička. „Kdeže ideš, kde?“

„Idem si hľadať službičku.“

„Ach, prevráťte ma, prevráť na druhý bok,“ prosila lavička. „Ludia mi už od rokov chodia len po tomto jednom boku, a nik sa nedomyslí prevrátiť ma na druhý. Nože ma ty obráť, veru ti budem na dobrej pomoci.“

Dievčička lavičku prevrátila a šla ďalej. Ako tak šla, prišla k jednému červavému psíkovi.

„Pamodaj šťastia, psíček!“ pozdravilo sa dievča.

„Pamodaj aj tebe, dievčatko!“ zaľakoval jej psík. „Kdeže ideš, kde?“

„Idem si hľadať službičku.“

„Ach, nože ma ober z tých červíkov! Už veľa ľudí tadeto prešlo, a nikto sa nado mnou nezmiloval. Veru ti budem na dobrej pomoci!“ prosil psíček.

A dievča ho pekne očistilo. A keď ho očistilo, pohlo sa ďalej. Nezadlho prišlo k starej hruške.

„Pamodaj šťastia, hruštička!“ pozdravila sa.

„Pamodaj i tebe, dievčička! Kdeže ideš, kde?“

„Idem si hľadať službičku.“

„Ach, strasže ty zo mňa tie hrušky, stras! Vidiš, že ich už ani udržať nemôžem, a nikto ich zo mňa neoberá. Veru ti budem na dobrej pomoci!“ prosila hruška. Pocestná hruštičku dobre poobtriasala, že sa jej hneď uľahčilo. Potom sa pobrala ďalej a zakrátko prišla k bujačikovi, ktorý sa tam pásol na peknej zelenej lúčke.

„Pamodaj šťastia, bujačik!“

„Pamodaj i tebe, dievčatko! Kdeže ideš, kde?“

„Idem si hľadať službičku.“

„Nože ma, no, vyžeň z tej lúčky! Už od rokov sa tu pasiem a nemá ma kto ani len zavrátiť. Veru ti budem na dobrej pomoci!“ prosil ju bujačik.

Bujačika z lúky vyhnala a ponáhľala sa ďalej. Došla k jednej peci, v ktorej ustavične horel oheň.

„Pamodaj šťastia, piecka!“

„Pamodaj i tebe, dievča! Kdeže ideš, kde?“

„Idem si hľadať službičku.“

„Ach, nože ty vyhrab zo mňa ten oheň! Už od rokov ma tu páli, a nikto mi ho nevyhrabe. Veru ti budem na dobrej pomoci!“

Pri samej peci stálo opreté ohreblo. Pocestná ho chytila a oheň z pece vyhrabala. Potom sa už ponáhľala ďalej, lebo sa pri toľkých prácach veľmi omeškala.

Ale jej tu prišlo ísť veľkými horami. Ide, ide tými horami, starými cestami, a tu nikde nič. Naostatok sa predsa dostala do jednej hôrky, kde stál osamotený domček. Vošla dnu. Ale nenašla v ňom nikoho, iba jednu starú ženu. Aj tá vyzerala ako naozajstná ježibaba.

„Pamodaj šťastia, gazdiná!“ pozdraví sa babe.

„Pamodaj i tebe, dievčina! Len ako si sa ty zatúlala až sem, ako?“

„Idem si hľadať službičku. A tak sa hlásim aj u vás, či by ste ma neprijali.“

„Ej, ba veru ťa prijmem. A nebudeš nič inšie robiť, len vymetať týchto jedenásť izieb. To si každý deň poľahučky vykonáš. Len či vidiš, za tými je dvanásť izba, do tej mi ani nenakukneš!“

„Ako mi rozkážete, tak budem robiť,“ povedalo dievča. A pustilo sa do roboty, iba čo si z cesty trochu oddýchlo.

I vymetala ona tých jedenásť izieb, vymetala deň po deň. A podívať sa do tej dvanásťtej, to jej ani na um nezišlo. Ale navela sa jej predsa videlo čudné, prečo je to, ako je to, že do tej dvanásťtej ani len nazrieť! Hádala, čo také by mohlo v nej byť, ale nič nevyhádala. Naostatok si umienila, že do tej dvanásťtej izby nakukne čo len jedným očkom.

Ježibaba odišla raz kdesi do kostola. To bola našej dievčine voda na mlyn. Keď myslela, že si už ježibaba najlepšie sedí dakde tam v kostole, zahodila metlu do

kúta, prikradla sa k dverám a odchýlila ich len tak, aby mohla nazrieť dnu jedným očkom. Tam naprostred izby stáli tri veľké kade.

Ej, myslí si, čo môže byť v tých kadiach?

Roztvorí väčšmi dvere a vidí: v jednej sú července, v druhej striebro a v tretej zlato. Tu ako čo by jej dačo pošeplo, skočila do toho zlata a celá sa v ňom okúpala a pozlátala.

„Aspoň,“ vrazil, „budem mať pamiatku.“

Ale hneď si pomyslela, že tam už nemôže viac ostať. I pustila sa v úteky a utekala, ako jej len para stačila.

Nuž vari dobre – ale ktohovie!

Príde tu ježibaba z kostola domov. Chyže nepozametané, na dvanástej dvere roztvorené a po zemi plno zlata. Hneď vedela, koľko bilo. Schytila železné hrebienky, sadla na trlicu a hybaj-hajde za ňou!

Bola by ju pekne-rúče dochytila hneď pri tej peci. Ale piecka dievčinu prepustila, a keď dochádzala ježibaba, rozvalila sa pec a vykydla na babu všetok oheň. Bolo toho už zase hodne nahoreného! Ježibabe zhorela trlica na prach, i sama až tak omdlievala od horúčosti, aj sa veľmi popálila. Naše pozlátané dievča za ten čas ďaleko odbehlo.

Ježibaba musela už teraz vziať nohy na plecía. Pri bujačkovi ju už zase doháňala a všelijako za ňou vykrikovala:

„Ty taká a taká, počkaj, zdriapem z teba pozlátku týmito hrebienkami!“

Ale bujačik dievčinu prepustil a oddal sa rohami do baby. Zahnal ju v ktoviektorú stranu.

Naše dievča prebehlo zase hodný kus cesty. Ale pri hruške jej už bola ježibaba zase za päťami. Tu sa hruška zvalila na babu a len-len že ju nezadlávila.

Kým sa mocovala spod tej hrušky, bola už dievčina pri samom psíkovi.

„Ach, psíček môj, pomáhaj mi!“ zvolala. Nemala času ponúknuť ho, lebo ježibaba bola už tam za ňou! Ale psík už čerstvý, zdravý, zaskočil ježibabe cestu, podriapal a dohrýzol ju.

Utekala naša dievčina, prebehla cez lavičku a obzrela sa iba za vodou. Ježibaba už tiež dokračovala na lavičku. Ale ako kročila, lavička sa pod ňou naschvál prevalila na druhú stranu – a ježibabsko šmyk do vody po samé uši! Začala sa priam topiť, ale ešte aj tak vyvolávala za dievčinou:

„Máš ty šťastie, ty naničhodná opica! Keby som ťa dolapila, neostala by na tebe ani koža! Či vidíš tieto hrebienky, ty!“

Ale daromné bolo všetko jej zastrájanie a vyhrážanie. Za vodu už nesmela. Naša zlatá dievčina dochodila už do domu. Ako prichodila, zaspieval kohút na otcovom pánte:

*Kukurikú
na pántiku!
Naše dievča
domov kráča.
Pred ňou cink
za ňou blink!*

Ale naša zlatá dievčina nešla dnu. Bála sa macochy. Šla k tej studničke, kde predtým plakávala, a tam si sadla. Tam ju zazrela macochina dievka a bežala hneď k materi:

„Mamo, mamo, veď tá už prišla z tej služby! A keby ste videli, celá vám je zlatá!“

„Ale čo nepovieš!“

„A veru vám tá sedí tam pri studničke.“

Macocha hneď k nej pribehla. A opica, pretvarovala sa a pekne ju volala do izby. A to len čo chcela zvedieť, kde bola a kde by sa aj jej dievka mohla tak pozlátiť.

Keď pastorkyňa vkročila do izby, len sa tak od nej všetko zaligotalo. Tu macocha ešte krajšie okolo nej, obzerá ju zo všetkých strán, vychvaľuje až do neba. A svoju dievku haní a hreší:

„Tak je to, hľa, tak! Kto ide do sveta, vždy si čo-to vyslúži. Ale ty nevieš, iba doma čušať! Nože, no, švárna dievka, vyber sa aj ty z domu, či bude z teba voľačo!“

„Eh,“ odvrkla jej dievka, „veru aj pôjdem! Čože by som nešla! Nech mi len povie, kade mám ísť!“

Pastorkyňa jej rozpovedala, kade má ísť. A macocha už pre svoju dievku všetko inak ako predtým. Napiekla jej na cestu mastných postruhníkov, kázala jej obliecť si celkom nový odev a vypravadila si ju naďaleko. Ešte jej aj batôžok sama preniesla. A tá si už len hrdo vykračovala do tej zlatej služby.

Ako si tak vykračuje, príde k tej lavičke. Ani sa nepozdraví, ani nič. A keď ju lavička poprosí, aby ju obrátila na druhý bok, lebo tento má už celý ušliapaný, iba odvrkne:

„Eh, čo by som sa tu s tebou zapodievala!“

Príde k psíkovi. Aj ten prosí, aby ho očistila, že jej bude na dobrej pomoci. Ale ona, že sa s takým pluhavstvom červivým ani babrať nebude! Na hrušku sa ani neobzrela. Bujačika obišla už zďaleka. Prišla aj k peci a tá bola ešte len teraz celá v plameni! Prosila ju pre všetko na svete, aby jej nedala zhorieť, že jej bude na dobrej pomoci. Ale ona sa urobila aj hluchou aj nemou. Naostatok prišla aj do tej hôrky, k tomu domčeku. Vojde dnu a ježibabu nájde sedieť za stolom.

„Pamodaj šťastia, gazdiná!“ pozdraví sa jej.

„Pamodaj i tebe, dievčina! Kdeže si sa tu vzala, kde?“ privítala ju ježibaba.

„Prišla som, či by ste ma nevzali do služby.“

„Čože by som ťa nevzala! Budeš mi vymetať mojich jedenásť izieb. Ale vieš čo? Tamto do dvanástej sa nesprobuj ani poďívať, lebo beda tvojej koži!“

„Dobre, gazdiná, dobre. Veď vám to dajako len vykonám.“

A s tým sa hneď usalašila ako doma.

Vymetá ona za čas tých jedenásť izieb, vymetá. A už sa ani dočkať nemôže, kedy ježibaba vyťahne nohu z domu. Raz aj odišla preč, do toho kostola. Macochina dievka poď rovno do dvanástej izby! A ako tam zazrela to zlato, skočila do kade a celá-celučičká, tak ako bola, sa v ňom plačkala, že by jej mohol vlasy a šaty žmýkať. Taká umáčaná poď už potom vnohy!

Ježibaba našla zlato pokvapkané a rozvláčené po všetkých chyžiach.

„No počkaj, kľampa! Veď sa tebe odnechce!“ zvolala.

Pochytila železné hrebienky a natiahla si na nohy železné čižmy, v ktorých čo krok, to na míľu zeme zakročila.

Pribehla dievka k peci. Tá vychrlila na ňu všetok oheň, v ktorom sa zlato stopilo z dobrej polovice. Dobešla k bujačikovi, ten ju začal klať a stavať sa jej do cesty. Tu ju ježibaba dochytila a driapala z nej zlato hrebienkami. Potom ju pustila a zlato zbierala. Kým ho zbierala, pribehla dievka k hruške. Hruška sa na ňu zvalila a pridlávila ju konármi, že sa nemohla spod nej vyhrabať. Baba ju zas dochytila a zdriapala z nej takmer všetky šaty. A čože jej pomohlo, hoci ju zas pustila? Skočil jej do cesty psík a driapal ju aj on. Baba hneď dobehla za ňou a doškriabala ju, že krv striekala na všetky strany. Keď macochina dievka prebiehala naostatok cez lavičku, lavička sa pod ňou zvrtila a ona cupla do vody. Ježibaba ju ešte aj v tej vode doškriabala na posmech.

Horko-ťažko vybfdla z vody a taká doškriabaná sa už len vliekla z nohy na nohu. Keď dochádzala domov, zaškrečal kohút na pánte:

*Kukurikú
na pántiku!
Naše dievča
domov kráča.
Pred ňou plušť,
za ňou lušť.*

Bála sa k materi. Šla teda k tej studničke a tam nariekala:

„Ach, ja nešťastnica nešťastná! Veď som si ja vyslúžila, veď som ja pochodila! Ako sa len ukážem ľuďom na oči!“

Mať ju začula. Ale také nešťastie jej ani na um nezišlo. Pribehla celá natešená:

„Ach, dievka moja milá, keď si mi len tu! A čože sa máš okúňať? Veď sa len ukáž aj ty, čo si si vyslúžila!“

A tu na nej nič, iba doškriabané telo.

„No veď si mi ho vyslúžila! No, bodaj teba, aby teba tam porantalo, kde si chodila, dievčisko naničhodné!“

Takto a ešte horšie vykrikovala, že ľudia vybiehali na priedomie, čo sa tu robí. Od toho času nemohla macocha svoju dievku vystáť. Vedela, že sa tá škrata doškriabaná nikdy ani nevydá.

Ale po našu zlatú dievčinu si nezadlho prišiel bohatý mladý pán. Vypýtal si ju od otca a oženil sa s ňou. A bolo jej ešte len potom sveta žiť!

